

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. **Egyes szám ára 10 kr.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9 szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára béklyógen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr. minden további megkezdett 100 szög után 1 frttal több.

A nyitrai polgármester.

Városunk közönsége mély részvétellel vette ez előtt néhány héttel azon megrendítő csapás hírért, mely a város polgármesterét, Kostyál Pált, a budai királyi várakban épen akkor érte, midőn ő Felső-magyarországi küldöttséggel bemenendő.

S azóta szájról-szájra jár a kérdezősködés az ő hogyléte, javulása felől. Sokan azt mondják jó forrásból merített való gyanánt, hogy még néhány heti gyógykezelés, pihenés és ápolás után, Kostyál Pál visszanyeri régi munkaképességét, mások azon véleményben vannak, hogy ő már hivatalt viselni többé nem szándékozik.

A mi értesüléseink szerint pedig Kostyál Pál polgármesterségének sorsát már eldöntötték a megyeházán, s akár lesz teljesen munkabíróvá, akár nem, nyugdíjba menesztik. Betegsége címén polgármester marad a folyó év végén ugyanis letelő 6 évi ciklusig, s akkor nyugdíjat adnak neki.

S ezért már meg is eredt a polgármesteri jelöltek iránti kombinációk áradata. Arról, kit kíván a városi közönség, kiből összpontosulna a képviselő-testület többségének bizalma, két okból nincsen szó.

Az egyik ok: mert a város független polgársága sokkal gyöngédebb, sem hogy a kérdést akút jellegűvé tegye addig is, s előbb, sem hogy Kostyál Pál egészségi állapota felől határozott következmény lesz láthatóvá; a másik ok pedig az: hogy az itteni kormánypárti kör, a neki mindig rendelkezésre álló zsidósággal már is politikai pártkérdés alakjában tárgyalja, — bár még csak beszélgetések határai között — a kérdést.

A kormányhú pártnak eddig két jelöltje van: az egyik Dombay Hugó nyitrai ügyvéd, a másik dr. Rudnay Sándor árvászeki ülnök. Azok a kik előbbre helyezik a város érdekeit, a polgárok jogait és nyugalmát a pártpolitikai erőszaknak, Dombay Hugót óhajtják, a ki sajnos régi mameluk ugyan, de különben minden tekintetben kifogástalan férfi. Elég tapasztalt és higgadt arra, hogy a polgármesteri teendőket ovatossággal és tapintattal lássa el. Elég tekintélyes és igazságos, önzetlen és tárgyilagos arra, hogy közmegelegedésre vezesse a képviselő-testület üléseit, és tisztelettel engedelmeskedjék neki az egész városi tisztviselői kar. S végül eléggé érett és vagyonos arra, hogy önmaga is érezve a közterhek nagy súlyát, ne haladjon az adósságcsinálás azon meggondolatlan ut-

ján, melyen eddig az emelkedés helyett a süllyedés felé nagy léptekkel haladunk.

Dombay Hugót a kormánypártiak kivétel nélkül kedvelik, hanem azért sokan vannak közöttük, a kik inkább szeretnék dr. Rudnay Sándort.

Miért? Könnyű kitalálni mindenkinek, a ki őt csak félig-meddig ismeri.

A míg ügyvéd volt Nagy-Tapolcsányban, nem beszéltek róla sem jót, sem rosszat, mert irodája nagyon kevésbé volt keresett, annyira, hogy ő megélhetés okából Nyitrán dr. Szulyovszky Dezső irodájában kényszerült az írodavezetői állást elfogadni. Innét beprotegták őt az ugynevezett „refugium peccatorum“-hoz, a megyei árvaszékhez, melynél azóta — a mi a számokat illeti — igen sok elintéztést mutat ki, s a legmunkásabb ülnök hírére szert tenni iparkodott. Mi ebben a híresztelésben a reális tartalom, csak azok mondhatnák meg alaposan, a kik az ügyek elintézésénél nem a számok sokaságát, hanem az érdembeli intézkedések lényegét mérlegelik.

Élénk emlékezetünkben vannak még mindazon kortesérdemek, melyek dr. Rudnay Sándornak az itteni kormánypártnál némi szerepet és befolyást is juttattak, s ezért vannak olyanok is a kormánypárti kör tagjai között, kik dr. Rudnay Sán-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Csornokon.

A nyitrai felsőbb leányiskola növendékei előtt nincs most kedvesebb földrajzi név, mint „Csornok“. Pedig nincs is meg a tankönyvben s falu, hogy várost ne említsek, akárhány van nagyobb Nyitramegyében, amiből ugyan nem az következik, hogy ezeket talán nem ismerik, mert arról ugyancsak erősen gondoskodik a földrajz tisztelt tanára, de hát arról már ő sem tehet, ha ezt a tankönyvön kívüli helyet oly kedvessé tette tanítványai előtt — a majális.

Aki deák volt valaha, az tudja, hogy a deákéletnek külön világnézete van. Nem az teszi őt vidámmá, hogy óráról-órara ott ül az iskolai padban; szépen beszélhet a tanár, komolyan hallgat, figyel a tanuló, de csak kötelességet vél teljesíteni. Ha a buzgóbbak közül való, még meg is kedveli a tudományt s szívesen foglalkozik vele. De abban már a buzgó sem különbözik a filisztertől, hogy csak egyszer mosolyog igazán, ha úgy váratlanul az intézet fekete táblájára azt találja írni az igazgató: holnap szünet. Magyarázható neki, hogy bizony az iskolai nap haszno-

sabb a szünetnél; hasznosabbnak el fogja talán ismerni, de hogy kedvesebb legyen előtte, azt a világezt sem fogod rá disputálni.

Ez már a deákélet világnézete, azon boldog életkoré, mely nem igen mérlegeli a hasznosat, hanem örül a szabad mozgásnak, a tavasznak s bútalánul néz a jövőbe.

A felsőbb leányiskola növendékei tehát tanulók sem volnának, ha a földrajzi tudományukban meg nem esik velők, hogy most egy a tankönyvön kívül álló nevet — Csornokot tartják legkedvesebbnek. Szép és nagy város Budapest: még nagyobb, jelentékenyebb Párizs; fontos lehet Berlin vagy akár New-York; de hát egy tanulóra ez mind csak olyan száraz, tudományos szépség. Szébb, fontosabb rá nézve az a hely, a hová kirándulhat, kedves napot tölthet. Ilyen volt jún. 8-án Csornok s a lelkes, 160 főre menő tanulócsereg, mely most, hogy ezeket írom, már mappákon buvárkodik, Lád földrajzát, Vargha statisztikáját forgatja, úgy magában, hogy a földrajz tanára meg ne hallja, bizonyosan nekem ad igazat.

Gyönyörű tavaszi reggelen vonult a tanulócsereg hosszú sorban a vasúthoz s mint a méhraj a köpüket, vette körül a vagonokat s a gőzös fűtytyével megszólalt danájuk, az ártatlan öröm s vigasztalás éneke. Tanulónak, gyermeknek kell lennie,

aki ezt a dalt igazán meg akarja érteni; csaknem 10 iskolai hónapot iskolában kell töltenie, hogy érezhesse, mily üdítő, jótékony hatással van a tanuló kedélyére az ilyen kirándulás. Cseveg, zajong, nevet, tréfál ki jobbra, ki balra; szabadon, feszélytelenül mozog tanárnői, a k. testvérek körül, ez ezzel, az azzal a kérdéssel ostromolja; s a jó kedv mintha a máskor lomha járásu vasútra is átragadna, az is vígabban halad előre.

Ivanka, Nagy-Kér — Komjáth! Itt vagyunk, itt vagyunk, kiáltja száz torok s mintha régen találkoztak volna, oly leírhatatlan örömmel sietnek az állomáson egyik tanárral rájuk várakozó igazgatóhoz. Sorakoznak s cigányzene mellett, zászlók alatt vonulnak Komjáthon keresztül Csornok felé.

A szokatlan látvány, a bájos kép persze hogy mind az utcára csődítette a helység népét; a régi görög világ népe ilyen apró geniussokkal képzelhette benépesítve az öreg Olympuszt, mint a milyen benyomást tehetett a növendécsereg hosszú sora a földműves népre. Szinte ki lehetett olvasni a házak elé csődült sok leány arcáról, mily szívesen állna ő is a sorba s menyire boldogabbnak tartja egyszerű gondolkozásában az uri leányokat, kik osztályosai lehetnek az ilyen kirándulásnak. Így találkoznak az életben is sokszor a valóságos vagy képzelt ellentétek, mindenki bol-

dornak politikai erélyét kívánják a nyitrai városi polgármesteri székben fitogtattatni.

Vajjon melyik lesz e kettő közül a győztes?

A város közönsége látta már ez év elején, midőn Auspitzéknak a vasúti 50,000 frtjáról volt szó, hogy a megyeházi hatalom-kezelők ebből is pártpolitikai kérdést csináltak, és annyira mentek, hogy egyes tisztviselőket, — mint például Sinkovics Károly és Ocskay László urak, — kiknek az 50,000 frt megszavazása elleni állásfoglalása, sőt kortekedése köztudomású volt, nemcsak lecsitítottak, hanem a megszavazásra kényszerítették. Ilyképen kiki előre látja, hogy a polgármesterválasztásnál még nagyobb lesz az „a szelid nyomás”, mely céljai érdekében semmiféle eszközöktől sem riad vissza.

Azonban egy körülményről úgy sutognak a kormányparti kör befentesebbjei, mint a mely bajt okozhat a protekcionál, ez a körülmény pedig a rokonság. A főispánnak kedvesebb lenne dr. Rudnay Sándor, mert ő az olyan embereket szereti, a kiken föltétlenül uralkodhatnak. Dr. Rudnay mint polgármester úgy táncolna, a mint a főispán füttyülne neki, mert ha Rudnayt hivatalából kipolitizálják, nincs más menhelye, mint a budapesti rendőrség, vagy dr. Szulyovszky irodája. — Ellenben az alispán Dombay mellé áll, mert ez közeli rokona, vagyonos ember s gondolkodó fő, a ki épen úgy nem állana a politikai svihákok és a minden rebachban utazó zsidók szolgálatára, mint maga az alispán.

Igy néz most farkasszemet a főispán politikai izlése, s az alispán rokoni érzülete, s alighanem erős harc támad, melynek a szinfalak mögött érdekes viaskodásai vetik meg a későbbi viszályok kérvágását.

Mindkét fenti jelöltre nézve megol-

dandó kérdést képez a fizetés. Dr. Rudnay Sándor kevesli a polgármesteri fizetést, bár mostani fizetése kisebb, de nem köteles reprezentálni, s erre költekezni. Dombay Hugónak pedig függetlenül és kényelemmel hoz be az ügyvédi irodája többet. De ez a kérdés nem sok gondot okoz a kormányparti uraknak. Már is kiadták a jelszót, hogy az ő polgármestereknek majd annyi fizetést, személyi pótlékot, lakbért stb. fognak megszavaztatni, a mennyi nekik tetszik, mert: datur modus in rebus.

Szórványosan emlegetik még Faschler Ferenc városi tanácsosnak és Vieszt Gyula városi pénztárosnak jelöltségét is, kik mindketten jogvégezett emberek lévén, képesítéssel bírnak. Faschler Ferenc már de facto vezeti is a polgármesteri hivatalt, s anyakönyvvezetői segédeképp helyettes helyettesként Rédeky rendőrkapitány lett kirendelve.

Faschler v. tanácsos már meg is kapta az első keresztvizet.

A főispán őt magához hívatta, s kezen tudtára adta, hogy tőle az eddiginél nagyobb rendet és több eredményt vár el, s megköveteli, hogy erre iparkodjék. Ha pedig a képviselőtestület támogatására lesz szüksége, csak forduljon a pártkörhöz (sic!) s ő — a főispán — majd intézkedik.

Azt mondják, hogy a városi tanácsos ur még soha sem izzadott annyira, és soha sem pirult el úgy, mint ennél az „audienciánál“.

A mi véleményünk szerint ezek még mind korai kombinációk, s még lesz talán számbavehető alkalmas más jelöltje a város független polgárságának is.

Ne tekintsek a politikai pártállást, hanem a férfiúi jellemet, hazafias jogérzetet, s úgy a városi polgárság anyagi érdekeit, mint a közérdek higgadt és erkölcsös ápolását.

Az autonomiai kongresszus tárgyai. A katolikusok tájékoztatása végett közli a „Religio” annak a hármastanácsnak jelentését, melyet a püspöki kar még 1893. január 26-án küldött ki Schlauch Lőrinc dr., Hornig Károly báró dr. és Steiner Fülöp dr. püspök urak személyében, hogy véleményt mondjanak a fölül, hogy mik nem vonhatók be az „autonómia” hatáskörébe? A kiküldött püspöki bizottság ugyanazon év február 5-én már kész volt feleletével, melyet a püspöki kar további eljárás alapjául elfogadott. A püspöki kar álláspontja szeriut nem lehet szóba hozni és tárgyalni a katolikus kongresszuson: 1. hit- és erkölestani kérdéseket, egyházi törvényeket, pápai vagy zsinati, vagy püspöki egyházkormányzati határozatokat, azok fölülbírálásának szándékával, azok el- vagy el nem fogadásának célzatával. 2. Az autonomiai tárgyalás keretén kívül esik, mint Istentől megalapított hierarchiai tény és eljárás, az egyházmegyék, püspökök, szerzetesrendek stb. közlekedése a római szentszékekkel. 3. Az egyházi szószék, a káté és általában a vallásnevelés tárgya és módszere, a hittanárak és hitoktatók viszonya a főpásztorhoz, a papnevelés és teológiai tanítás szervezete és kezelése. 4. Liturgiái ügyek, ritus, szentégek, szentelmények, az egyház hivatalos és istentiszteletbeli nyelve, ünnepek, böjtek stb. 5. Az egyházi fegyelem gyakorlása. 6. A tisztán egyházi, istentiszteleti, ugyszintén egyházi (papi) nevelési és tudományos célokra tett alapítványok kezelése és ellenőrzése. 7. A püspöki és magánkegyuri, valamint a szabad-adományozásu plebániák betöltése, segédlelkészek és lelkészségek, új beneficiumok felállítás, eddigiek megszüntetése, szerzetesrendek és társulatok egyházi belügyei. — Vagyis a kongresszus tárgya az 1870-ki szervezet revíziója, az ú. n. világi vonatkozásu ügyek megbeszélése leend.

Véres aratás. Alföldön a munkások kezét fogva, több vidéken fölmondották a szolgálatot épen aratás idejében. Ha e veszelmes tünet tovább is terjed, úgy könnyen katasztrófa érheti Delmagyarország közigazgatását. A lapok fel vannak habarodva a munkások ellen, mert hogy ezek kora tavasszal csináltak szerződést, melyet most — midőn a gazda az előhaladott idő tehetetlen — megtartani nem akarnak. Nem kutatjuk a szociális okokat, csak liberális laptársaink felháborodására van egy megjegyzésünk. A kötelességek megszegésében bagoly mondja a verébnek, hogy nagyfejű. A liberális hatalomkezelők nyugodt lelkiismerettel, mondhatni egész frivolitással megszegték a törvényt, lábbal tiporták mások jogait, valahányszor az rájuk nézve előnyös volt, ha mindjárt csak pillanatra is. S ha az emberekben felzúdult az erkölcsi érzet e jogtalanságon, akkor csendőreket és karhatalmat alkalmaztak. Most a jogaitól megfosztott, jogtiprásra a liberálisok példája által kitanított nép hatalmának tudatában most szegyet szegyet üt vissza. Ezeket nem segítenek a javaslatba hozott eszközök, nem segítenek a felvidékről utólag szállítandó munkások, mert egyrészt ott sincsen munkás kéz bőviben, hiszen aki szabad, ugys az alföldön van.

dogságra törekszik s a másikban a pillanatnyi örömet is tartós boldogságra hajlandó magyarázni, s mégis mily távol áll sokszor ez amattól. Pedig itt csupán tanulókat látott a falusi leány, kik előtt az élet sora még sűrű fátyollal van elfödve.

A br. Vodianer parkján keresztül ki az utra vonult a sereg, föl sem véve a tűző nap hevét. A kisebb növendék oly vigan lépkedett, mint a felsőbb osztálybeli; a szép természet, a cigány zenéje megvillanyozta idegeiket, nem ismeri a fáradtságot a test, ha a lélek szárnyra kel a szabad természettel. A csornoki erdő vadászslakában tartózkodó generális, az intézet közszeretben álló testvér-főnöknője, őt kocsit is küldött a vonuló csapatok elé, de az apróbbak kivételével nem akadt maródi, akit a fuvézerek oltalmára kellett volna bízni.

De Moltke katonái sem voltak ám büszkébbek, mint ez a növendéksereg, midőn elérve a szép erdőt, meghajtotta apró zászlait az elébök siető főnöknő előtt. Itt vagyunk, itt vagyunk, zsongott a sok apró száj s neki az erdőnek, szíjjelrepültek, mint a fészket elhagyó kis madár, hogy lássák, merre és hogyan fogják tölteni a majális napját.

A terepfelvétel után következett a menázs. Szentgyörgyi bácsijok mindent előkészített, hogy

szokatlan vendégei jól érezzék magukat, pedig úgy 160-ra menő, hosszú útról érkezett tanulóval szemben nem csekély feladat a vendégszeretet erényét gyakorolni. Pedig ez még nem is az ebéd volt, hanem csak olyan villásreggeli féle, a megcsökent testi erő helyreállítására. Nem látott az az erdő hosszabb asztalt ennél, de olyan jó étvágyat se lehet ám városban szerezni, mint a minőt ez a fiatalság érzett a hosszú gyaloglás után. Nem hiába beszélnek Mária Terézia királynőről, hogy bizonyos vadászat után annyira izlett neki a virsli ott künn a szabadban, mint soha otthon; hiába hívatta udvarába ugyanazt a henteset, nem tudott az neki többé olyat készíteni, mint a minőt a vadászatot evett; pedig nem a virsliben volt a hiba, de hiányzott a királynő szabad mozgása.

Majd csoportokra oszlott a sokaság; itt játszottak, ott énekeltek, a harmadik csapat neki állt a csónaknak, ülve egy sem maradt; az erdő tavaszi dalosai nem visznek végbe oly zsihongást, amilyentől viszhangzott most ez az erdő. De hisz oly összhangban állott a szép zöldelő természet a fiatal szívekkel, a mosolygó szép idő a szív húrjaival, hogy az csak dalban nyerhetett méltó kifejezést. És azután csak a növe oltotta a teremő azt a finom érzeket, szervező tehetséget, hogy bánni

tudjon a növendékekkel, mint ezt a kedves testvérek értik. Hogy eltalálják azok a módját, hogy a gyermek kedve szeriut elmulathasson. Persze a legérdekesebb parti a csónakázás volt. Ennek felváltva legtöbb kedvelője akadt; terhétől majd ide, majd oda fordult, sikoltozás, majd kacagás kísérte, kivált midőn a lapátózó tanár urak is elárulták, hogy ők sem értenek ám mindenhez; az egyik kontraparirozta a másikat s a csónak minden irányban mozgott, csak előre nem akart haladni. Az igazgató úr, meg a komoly ügyvéd bácsi sem voltak szerencsésebbek, a leányok végtelen mulatáságra. A parton állók biztatták a vizen bolyongókat, de mindegyik csak addig volt okos, míg a csónakba nem ült, s a kacagató jelenetek kifogyhatatlan változatokban követték egymást.

S hogy a kép teljességehez semmi sem hiányozzék, a tó partján ott párolgott a nagy üstök, készült a vendégek ebédje. Megszólalt a banda, ez volt a hívószó a gyülekezésre. Szülők gyermekeik közé vegyülve hozzáálltak a nagy, igazi tábori ebédhez, mely a palotában sem izletesebb, mint a szabad természetben, az erdő ősi fái között.

És ha az étel is jobban esik, ha szép tában adják, hogy ne esett volna a sok tanulóknak jól ez az ebéd, mikor azok, akik előttük első

másrészt meg éppenséggel nincs kizárva, hogy ezek is a sztrájkolókhöz csatlakoznak. Nem segít a csendőr sem, mert utóvégre is sokkal több a munkás, mint a csendőr, még ha ismétlő-fegyvere van is. S az eleméri összeütközés — hol két csendőr halva maradt — megtanított arra, hogy a csendőrnek is csak betörhető a koponyája. Ha kitépíték az istenfélelmet az emberek szívéből, a csendőr nem fogja megfélemlíteni őket.

Emödy József agrár művéből.

A mezőgazda világszerte divatba kezd jönni. Ma már nagyhirű publicisták és politikusok is bizonyos büszkeséggel jelentik ki, hogy mezőgazdák is. Világhírű tudósok és írók tanulmányozzák a paraszt filozófiáját s egész komolysággal azt állítják: hogy több életbölcesség rejlik benne, mint azon sok újabbkori tudományban, mely — szerintük — legközelebb végleg csodót* fog mondani.

Franciaország kormánya elén mezőgazda áll. Amerikában éles az ellentét agráriusok és merkantilisták között. Németországban mind nagyobb tért hódítanak el a mezőgazdák. Nálunk is, ez idő szerint, a miniszter és államtitkár aspiransok, főispán és képviselő-jelöltek, előszeretettel hozzák napfényre lelküknek azon elrejtett zugát, mely eddig mint az egyszeri tündérlány — hét lakattal volt lezárva. A bűvös-bájós királyfi pedig, kinek szavára a rozsdás lakatok lehullanak, az eddigi hamupipóke: a magyar mezőgazda, a magyar agrárpolitika.

Hát bizony változtak az idők. Nincs még egy negyedszázada, hogy a mezőgazdának, a mezőgazdaságnak nem volt ily nagy becsülete. Mezőgazdának csak az készült, a ki már matrónak sem kellett. Mihelyt valaki nem tanult, az iskolában megbukott, kvalifikálva volt a gazdasági pályára. Pedig azon időszak összeesik a magyar mezőgazdaság aranykorával, midőn buzának, gypjunak, húsnak kitűnő ára volt.

Most pedig, midőn Kárpátoktól Adriáig visszhangzik az ország a mezőgazdák panaszaiktól, midőn bekövetkezett a hét sovány esztendő, most csak úgy tódul Ceres zászlaja alá boldog-boldogtalan. Most már az is mezőgazda akar lenni, a ki eddig kizárólag s büszkeséggel csak földbirtokos volt.

Honnét e riadalom?

Vajjon közeledik-e már a megváltás ideje? A züllő, a nyomorgó, az éhenhaló testvérek megváltása.

Nem ám azon testvéreinké, kik május else-

* Brunetiére: Revue des deux mondes.

tekintély a világon, kedves tanárnőik szolgálták őket körül. Tanulónak kell lennie, aki meg akarja érteni a különbséget a két dolog között, ha az, aki máskor, ott az iskola katedrójáról az „einfacher und zusammengesetzter Satz“-ot magyarázza, vagy az inductiók áram hatásáról beszél, vagy a kamatláb és a könyvvitel bonyodalmas tételait fejtegeti, ha az ugyanezen tanulók elé áll s kötényt véve gulyást merget a nagy ústból, törős csuszával elhalmoz vagy diós kalácsot osztogat, anélkül hogy esze ágában is volna secundával megfenyegetni a keményebb fejűeket. Hogy ilyen körülmények között a jókedv tetőfokra hágott, mondanom se kell. Büszkén nézett a leánysereg a messzibb ólálkodó falusi népre, mely tömegestől vette körül a vadászlatot, hogy gyönyörködjek a tündérmesébe illő jeleneten.

— Tetszik, te Anca, vagy minek hírnak? Ugy-e szeretnél közénk ülni? Igen ám, de meg kellene ezt előbb kilenc hónapi iskolai izzadással érdemelned, — szólt az egyik lurkó a mellette bámészkodó falusi virágnak.

Míg az öregebbek, a szülők és tanárok egymás egészségére tósztiroztak, egyszerre csak azon vették magukat észre, hogy megmozdult körülötük a föld, az apró népség már a csárdást járta olyan tüzzel, mintha delelőtt meg se tette volna

jén fekete szalonkabátban mennek ki a városligetbe tüntetni; kik 3 forint napibér mellett „nyomorognak“; kik fölött divatos siránkozni s elnyomott jogokat védelmezni; kiknek politikai támogatásért Tisza István is eszeug, midőn sztrájkjaiknak jogosultságát elismeri; kiknek pedig legnagyobb bajuk az irigység, a hitelenség, az urhatnáság. — Hanem azon testvéreinké ott kint a pusztákon, a mezőkön, a Kárpátok aljában, kikről Szabó Albert pénzügyigazgató elkéséredéssel mondá: „hát miből fizesse az adót az éhenhaló“; kit nyomorúságában a galíciai zsidó nemsokára az eke elé fog fogni, mint a barmot; ki oly szegény — hogy mint ama bizonyos rudnóvölgyi birtokos mezőgazda — sertéseivel egyidejűleg, egy és ugyanazon vályuból ebédel családjával egyetemben; ki sokkal rohamosabban fejlődik vissza Darwin tanai szerint a közös ős felé, mint a mily idő alatt 19-ik századvégi ember lett belőle. Ki sürgős mezei munka idején hónapokon keresztül naponként 18—20 óra hosszat képes talpon lenni nehéz munkában, zúgolódás nélkül s kinek ezen munkáért a mai világrend mellett, télen kenyér helyett sokszor csak fakéreg jut.

Vagy pedig csak egy zsák-utcába került doktrínát sietnek a legfiatalabb agráriusok megtámogatni, hogy végleg el ne dűljön?

Vajjon itt-e már az ideje az igazi szabadságnak, szabadelvűségnek, azon élő szabadelvűségnek, mely az áltant, a doktrínát alá tudja rendelni az emberi méltóság főségének; mely föl tud emelkedni a testvériség, az egyenlőség ama magaslataira, a hol ninesen faj-, ninesen vallás-, párt- és osztálykülönbség, a mely élő szabadelvűség ott született a gólgotai keresztifán.

Vagy pedig megmaradunk-e továbbra is az irástudók és farizeusok holt tétélei mellett, melyeket ők szabadelvűeknek s egyedül üdvözítőeknek neveznek.

Ezen kérdések merültek föl lelkemben, midőn Tisza István „Magyar agrárpolitika“ című könyvét kezembe vettem. Azon természetes ösztönnek, melynél fogva az ember a jót, a szépet szívesebben s ennél fogva gyorsabban látja meg mint a gyarlót és rútát, tulajdonítom, hogy lapozgatás közben, legelőbb is a könyv következő passzusai ötlöttek szemembe:

„Ily viszonyok között állam és társadalom figyelmének a mi veszélyeztetett anyagi helyzetünk felé kell fordulnia. Közgazdasági politikánk legégetőbb, legfontosabb feladatát a gazda bajainak orvoslása képezi. S ez nem egy osztály érdeke, de életkérdés egész társadalmunkra, annak minden osztályára nézve.“

a csornoki utat. Egyszer van csak majális, fel kell használni, a leánynál meg minden mulatságnak fénypontja a tánc, akkor mulatott jól, ha sokat táncolt.

A vendég urak — az apák — addig néztek ezt a fiatalos jó kedvet, hogy a cigány nótájának végre maguk is önkénytelenül meghódoltak s olyanok is, akiket még talán senki sem látott táncolni sehol, ott ütötték össze bokáikat a fiatalok sorában.

De végre is minden mulandó a világon, a majális sem képez ez alól kivételt.

Még egypár játék, végre uszonna s az erdőn túl lehanyatló nap jelezte, hogy búcsút kell venni Csornoktól. Egy „eljen“ a házi úrnak s a tanulósg sorakozva búcsút vett a kedves helytől, hogy vissza siessen a komjátíhi állomásra, melyet mintha komorabbnak talált volna, mint reggel, mikor kiszállt ottan.

A hűséges cigány utoljára rázendített az indulóra, fájdalmas volt az, mint minden bucsuzató s a sereg, mint kalitkába zárt madár, a vagonokban megvonulva indult Nyitra felé.

A szép majálisnak ma már csak emléke él, a fiatalok jó kedve is azóta komolyra változott... az intézet fekete táblája a vizsgarendet hirdeti.

„Egy mezőgazdasági krízis, mely a gazda anyagi helyzetét lényegesen csorbitaná, összes közgazdasági viszonyainkat alapjukban támadná meg“.

„A kontinens államaiban nem így áll a dolog. Még a legiparosabbakban is a népesség jelentékeny része bír földdel, el mezőgazdaságból s a nemzetnek testileg-lelkileg legerősebb, legegészségesebb rétegét ez képezi. Ennek elpusztulása helyrehozhatlan sebet ütne a nemzeti organizmuson. Kétszerte így van ez nálunk. Hiszen a magyar nemzet nagy zöme földművelésből él, nemzetünk színe-javának sorsa hazánk földjével van összenőve, valósággal hazaárulást követ el, ki bárminő teoriák kedvéért megtagadja azt a védelmet, melyre mezőgazdaságunknak feltétlenül szüksége van.“

Ily előzmények után vidáman fogtam a könyv tanulmányozásához, sajnos azonban a nagy tudással és szorgalommal összehordott adatokból vont következtetések nincsenek összhangban, sőt sok esetben világos, felreérthetetlen ellentétben vannak, a főttebbi idézetek nemes intencióival.

Vonzó, világos előadás, ellenőrizhetetlen statisztikai adatok halmaza ügyes csoportosításban az érvek tömegével, látszólag kifogástalan logikai kapcsolat a kettő között, mezőgazdaságunk fejlődésének és egyes jelentős mozzanatainak ismerete és hű leírása, a könyv fényoldala. Mihelyt azonban közeledni kezd a konkluzióhoz, érvényesülni kezd azon jól ismert csavarintás, melyet a logika tankönyvében bátran lehetne Tisza Kálmán nevével elnevezni. Ez aztán tetszetős szofizmák segítségével nem oda viszi a szerzőt, a hová az exozicció után, a józan ész kalauzolása mellett jutnia kellene, hanem oda, a hová erőszakosan ő maga jutni akar: azon ugynevezett szabadelvű doktrínák mezejére, melyek között politikai belátása fölnevelkedett. S végkövetkeztetéseiben ezen hamis doktrínákat semmi szín alatt elhagyni nem hajlandó, habár ki is jelentette ünnepélyesen, hogy:

„Valósággal hazaárulást követ el, ki bárminő teoriák kedvéért megtagadja azt a védelmet, melyre mezőgazdaságunknak feltétlenül szüksége van.“

Nem lehet aztán csodálkozni, ha azon kérdésre: mi a teendő? felelni nem tud. Mert a védvámok ezen látszólagos engedmény szabadelvű doktrínái rovására, melyekről azonban elfelejtette kifejtetni miféleké legyének: európai, kontinentális, Oroszországgal vagy Oroszország nélküli, vagy pusztán a közös vámterület védvámjai, — csak csekély, szegényes és problematikus értékű részét képezhetik azon agrárpolitikának, mely hivatva van a magyar mezőgazdát az elpusztulástól megmenteni.

Maga azon egyetlen tény, hogy kereskedelmi szerződéseink 1903-ig, még 6 hosszú esztendeig lekötve tartják intézkedési szabadságunkat, halomra dönti Tisza István agrárizmusát.

Mi történjék ezen 6 hosszú esztendő alatt? Mi a teendő? Mit tegyék? Ez a kérdések kérdése. Ez azon borzadalmas sfinks, megfejthetetlen látszó talányával, mely ott lebzsel mindennütt, a hol mezőgazdasággal foglalkoznak. A holdak ezrei fölött rendelkező főúr palotájában, a középbirtokos kuriáján, a berlő lakásán, a parasztbirtokos, a zsellér, a mezei munkás kunyhójában egyaránt.

Tisza István a talányt meg nem fejtette, az bizonyos, sőt keresés közben össze-vissza kuszálta ama fonalat, melyet nálánál szerencsésebb, becsületes kutatók raktak le, hogy a mezőgazdát az útvesztőből kiszabadítsák.

A túltermelésről, a bimetalizmusról és börtzereformról alkotott tévtanait: gróf Károlyi Sándor, Baross Károly, Bálint Imre, Bernát István, Rubinek Gyula, Szilassy Zoltán és gróf Zselénzky Róbert kellő értékükre máris leszállították. A magyar gazdaközönség hálája és elismerésben részük is lesz, ha még oly abszolút kicsinyiséssel tekint is rájuk: a magyar agrárpolitika ezen kitűnő előharcosaira.

A mit Tisza össze-vissza kuszált, azt ők a magyar gazdaközönség boldogulására, szálankint

ismét kifejtettek. Ezen igénytelen soroknak nem is lehet célja őket ezen munkájukban segíteni, mert hiszen nemes munkájuk be van fejezve.

Levelezés.

Komjáth, jún. 10.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Engedje meg, hogy becses lapjának hasábjain közöljem a mi községi életünk olyan részletet, mely talán közérdekűnek mondható, s meg is érdemi a közfigyelmet.

Komjáth községének előbbi jegyzője Bartha Zsigmond, férfi korának delen hűnyt el, ezelőtt néhány hónappal. Turcsányi Ödön főbírónk helyettesként Polakovics Ferenc nagy-kéri jegyzőt rendelte ki, a ki irnokával együtt hetenkint egyszer-kétszer ide ájtárt, s iparkodott úgy a jegyzői, mint az anyakönyvvezetői agendákat ellátni. Nem is merült föl ellene panasz, és úgy hittük, ő lesz a főbíró úrnak jelöltje a jegyzői választásnál. — De a dolog nem úgy történt, hanem ide hozta nyakunkra Turcsányi úr Vladár Pált, a bankeszi jegyzőt, a ki a képviselő-választásoknál a „liberális” jelölteknek mindig nagy kortese volt.

Intra parentesim megemlítem, hogy a mi főbírónk, az a Turcsányi Ödönke, amolyan „lassú viz partot mos”-féle ember. — Ő majdnem mindig udvarias és tapintatos; többnyire csendesen és olyan malasztteljesen lép föl, hanem azért annál inkarnatusabb és veszedelmesebb mameluk és „liberális”.

Vladár Pál a főbíróról mondotta, a főbíró pedig Vladár Pálra tőlt, hogy szemet szúr neki azon factum, mily nagy számban járatták a komjáthi gazdák a „Kresfan” című hazafias tót nyelvű hírlapot. Miként lehetne ezt a lapot innét kituzskolni, s ez által a népnek erkölcsös önértékes irányban fölvilágosodását lassítani, nehezíteni? — Erre furfangos eszközül kínálkozott a bíróválasztás.

Népünk a volt bíró — Gróf Pál — személye köré csoportosult, mert igazságszerető férfi, a ki a választásoknál nem erőszakoskodott, s magát vak eszközzé transformáltatni nem engedte.

A főbíró, a jegyző, s az uradalom annál inkább voltak ellene, és Barát János (Lajcsi) kortesüket akarták a bírói székbe ültetni.

Vladár Pál látta, hogy a nagy többség systematické együtt tart, és a Gróf mellől nem tágit, — azzal akarta a „Kresfan”-t Komjáthról kipusztítani, hogy ha aláírják a választók a kötelező nyilatkozatot az iránt, hogy a „Kresfan”-t többé nem járatták, akkor Gróf Pál lesz a községi bíró. — Sajnos, akadtak olyan fölületes hiszékeny emberek, a kik ilyen nyilatkozatot aláírtak, és azóta a „Kresfan” nekik nem is jár, sőt mások sem kapják. Hanem Gróf Pál még sem lett bíró, mert — mert a nagy többség mégis őt akarta, és a főbíró őt more consueto nem kandidálta. Az előjáróság többi tagjai és a képviselő-testület többsége természetesen néppárti, és meg fogja tenni a lépéseket a postaigazgatóságnál, quo jure lett Komjáthról az előfizetések dacára exkommunikálva a „Kresfan”? *v. l.*

Csaca, 1897. jún. 7.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Ne vegye rossz néven nekünk, szegény csacai híveknek, hogy sorainkkal felkeressük, de igen jól esik, ha kissé elpanaszolhatjuk bajainkat.

Szegények és elnyomottak vagyunk, de egy vigaszunk van, s ez a hitünk.

Soká nem törődött velünk senki, s legjobban fáj az, mikor épen azok részéről láttunk teljes közönyt, kiknek hivatásuk lett volna a lelkek üdvén munkálkodni.

De azért nem estünk kétségbe. Az egyház-

politikai törvények magukban véve rosszak ugyan, de következményeikben ránk nézve áldásosak.

Ezeknek köszönhetjük, hogy papjaink most már nemcsak lelünkkel, de anyagi helyzetünk javításával is törődnek.

Van katolikus raktárunk, melyben olcsón jó élelmi s egyéb cikkeket beszerezhetünk. Előző években ilyenkor nagy drágaság volt Csacán, s most dacára a tavalyi rossz termésnek olcsón juthatunk élelmi cikkekhöz.

Legnagyobb szomorúságunkra azonban volt az, hogy templomunk elhagyatott állapotban volt.

Mióta azonban a csacai prépost ur Tvrdy Ignác körünkbe jött, azóta jelentékenyen megváltozott a helyzet. Azelett Istenséghez nem méltó templomunk új díszet öltött. Minden évben emelte az Isten házáat.

Eddig legnagyobb alkotását azonban e hónapban fejezte be avval, midőn 900 forintot érő remek kivitelű padozattal díszítette templomunkat.

A püspök ur ő méltósága 200 frttal járult ezen műhöz, a miért halás köszönetünket itt rójuk le ő méltóságának. A hátralévő 700 forintot a prépost ur fedezte sajátjából.

Különösen szép kivitelű a templom kapujától, mindkét oldalon lévő két díszes kápolna, melyeket nemcsak új díszes padozattal látott el, hanem ki is festetett.

Különben a jöttet önmagát dicséri.

A dicséret helyett azonban fogadja köszönetünket áldozatkésztségéért, kívánva neki, hogy a Magasságbeli még hosszú élettel ajándékozza meg, hogy meg soká fáradozhassék Isten dicsőségén, lelkeink üdvösségén, szentegyházunk s hazánk felvirágzásán. *A csacai hívek.*

Ujdonságok.

Bende Imre nyitrai püspök ur ő mlga, ki most bérnialási körütn van egyházmegyéjében, az urnapi isteni tiszteletet és körmenetet Kiszuca-Ujhelyen fogja tartani. E célból Nyitráról a nevezett napra a főpásztorhoz asszisztencia végett elutaznak Czeizel Gábor és Bobok József dr. apátkanonokok, Markovics János és Kutvaszer István.

Gróf Apponyi Lajos ő exciája, leánya, Fanny grófkisasszony eljegyzése alkalmából temérdek üdvözlő táviratot kapott a legelőkelőbb körökből, ki nem véve az uralkodókat. Így ő felsége a király nevében üdvözölte Lichtenstein Ferenc hg., főudvarmester, sőt a német császárnak sem kerülte el figyelmét, ki, mint a napilapok írják, Brockdorft grófnő, udvarhölgy által fejezte ki jókívánatait. Óhajjuk, hogy e jókívánatok mind teljeseedsbe menjenek.

Egyházi hírek. Gróf Batthyány Vilmos, nyitraegyházmegyei áldozár s a római Accademia dei nobili ecclesiastici tagja, az örök városból Alsó-Lendvára költözött. — Csulák Ciril, városunk fia, kapucinus rendű áldozár, Mária-Cellből Bécsbe helyeztetett át.

Személyi hírek. Schaffer Mihály, nagytapolesányi adótiszt Pozsonyba adóhivatali segédé. — Janecz József, csacai körjegyző Pozsonyba, Szulyovszky Gyula segédjegyző pedig a kis-stankóci akv. kerületbe anyakönyvvezető helyettesekké nevezettek. — Lelkes Gyula, patai körjegyzőségbe anyakönyvvezetőnek neveztetett ki. — Koromcsay Géza, városi irnok állásától felfüggesztetett. — Dr. Handler Jakab, galgóci körorvos mulasztás miatt fegyelmi vizsgálat alá helyeztetett. — A m. kir. igazságügy miniszterium által 1897. évi június hó 10-én kiadott „Igazságügyi Közlöny” szerint a nyitrai kir. törvényszék és annak területén levő kir. járásbíróságoknál alkalmazott tisztviselők közül, 1897. évi január hó 1-től számfandó ranggal elő lettek léptetve: X. fizetési osztály I-ső fokozatába Bócz Antal, nyitrai kir. tsvszéki irodatiszt és elnöki

irodavezető. X. fizetési osztály II. fokozatába Moes István, nyitrai kir. tszéki irodatiszt. XI. fizetési osztály I-ső fokozatába Steinbarzer Alajos és Drahanovszky Géza, nyitrai kir. tsvszéki aljegyzők; Szakmáry Gyula szakolcai, Krenedics Ernő érsekújvári és Rexa Kálmán vágujhelyi kir. járásbírósi aljegyzők. Az irnokok közül pedig: XI. fizetési osztály I. fokozatába Buzna János, Marosy János és Kányik Jakab. XI. Fizetési osztály II-ik fokozatába Berger Ferenc privigyei kir. járásbírósi irnok, Krész Zsigmond nyitrai k. ügyészégi irnok, Berecz Ignác nyitrai kir. fogházfelügyelő.

A koronázás évfordulója Nyitrán az alsóvárosi plebania-templomban külön isteni tisztelettel tartott meg. Este pedig a nyitrai derék zeneegyesület több sikerült zenedarabot játszott a vármegyeház előtt. A hazafias tüntetést nagyszámu közönség hallgatta végig.

Nyilvánossági jog. A m. kir. vallás és közoktatási miniszter Bende püspökhöz f. jún. hó 1-én 25185. szám alatt intézett leiratában a nyitrai kath. felsőbb leányiskolát nyilvánossági joggal felruházta és pedig tekintettel arra, hogy ámbár „ezen iskola az állami felsőbb leányiskolai szervezetnek megfelelően van szervezve, kellő képesséssel bíró legszükségesebb tanerőkkel el van látva”, de a VI-ik osztálya még nincs megnyitva, hanem csak a jövő szept. 1-ével nyílik meg, tehát az intézet akkor éri el teljességét: a nyilvánossági jogot három évre adta meg, amint az minden ilyen új intézetnél szokásban van. A leirat szerint továbbá ezen iskola feletti felügyelet gyakorlásával a miniszter dr. Gerevich Emil kassai alnami főreáliskolai igazgatót bízza meg, mint bizost, akivel ezentul — s nem a kir. tanfelügyelővel — az igazgatóság közvetlenül érintkezik. — A törvényes kellekekkel ellátott nyilvános felsőbb leányiskolának kívánjuk, hogy a társadalom javára oly fényesen folytassa munkáját, mint a milyen szép sikerrel és pedig a miniszteri biztos tanúsága szerint is, kezdte azt meg. Az új intézet, mint minden felsőbb leányiskola, szept. 1-étől 6 osztályból fog állani. — A „M. Állam” hozzászólására, melylyel a kath. felsőbb leányiskolák részére a miniszteri nyilvánossági jog engedélyezését kifogásolja, azt jegyezzük meg, hogy először is a revidált püspöki tanterv tudtunkkal csak terv még s a miniszterium a felsőbb leányiskolákat a középiskolák közé számítja, másodsor a miniszteri leirat, amint az a püspök kezeihez jutott, csak „főfelügyeleti” jogcímről beszél s a miniszteri bizost „minden rendelkezési jog nélkül” csak a tanmenet szemmel tartása céljából nevezi meg. Kontrover esetekben minden intézet azon van, hogy bizonyítványainak értékét a másik részről, vagyis az állam előtt is érvényesnek ismertesse el.

Utazás Oroszországba. Nyitráról sok résztvevő ígérkezett a moszkvai orvosi kongresszusra, melyen t. i. nem orvosok is részt vehetnek. A jelentkezési határidőig — máj 31. — azonban tudtunkkal csak három egyn iratkozott be tőlünk, s ezek dr. Thuróczy Károly közegészségügyi tanácsos, megyei fizikus, Szirányi Géza, birtokos Cabajról és dr. Tóth János, lapunk felelős szerkesztője. Ismerve az orosz vallási viszonyokat attól tartanak, hogy katolikus papnak az utlevél láttamozásánál nehézségeket fognak támasztani. Mint azonban ma egy a belügyminiszteriumba bejárás barátunk Budapestről értesít, lapunk felelős szerkesztőjének utlevelét az orosz konzul aláírta, s legközelebb átszarmaztatják Nyitrára.

Alakuló közgyűlés. A nyitrai Oltáregylet f. h. 13-án vasárnap tartja alakuló közgyűlését a Szent Vincéről nevezett Testvérek zárdájában. A közgyűlés előtt délután 1/3 órakor a Testvérek templomában ünnepélyes istentisztelet lesz, úgymint Szentség-kitétel, nyomban azután alkalmi szent beszéd, majd litánia. A szent beszédet dr. Franciscy Lajos, a budapesti oltáregylet nyitra-egyházmegyei megbízottja fogja mondani. Az ájtatosság után azonnal kezdetét veszi az alakuló közgyűlés, melynek fő tárgya lesz a tiszt-

viselőnek és egy 8—12 tagú választmány választása. A tisztviselői karnak a budapesti anyaegylet mintájára legalább is elnöknő és társelnöknőből, pénztárosnő és titkárnőből kell állania. Bizalommal reméljük, hogy azok a tisztelt hölgyek, kik az egylet megalakulása körül laukadatlan kitarással annyit fáradoztak, most már, midőn másra nem lesz szükség, mint a megalkotott művet fenntartani és zajtalan, nyugodt munkálkodással virágzása felé vezetni, azon esetre, ha a közgyűlés bizalma bennök központosul, nem fognak vonakodni a tisztviselői teendőket és a választmányi tagságot elfogadni. A tisztviselői kar és a választmány megválasztása után az egyházmegyei megbízott fog egyet-mást az egyleti tevékenységről elmondani. Kérjük az oltáregylet tagjait és az érdeklődőket, hogy úgy a templomi ajtatosságon, mint a közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek, mert a sok kérdésre, melyeket a gyűjtő-bizottsághoz intéztek, csak úgy adhatunk kellő feleletet, ha módunkban lesz az egylet céljáról és áldásairól, úgyszintén a tagok teendőiről nagy nyilvánosság előtt beszélni. Csakis ily módon sikerülhet az egyletet a közönséggel megismertetni és iránta szeles körben érdeklődést kelteni.

Évzáró vizsgálatok. A nyitrai r. k. nyilvános felsőbb leányiskola az 1896/97. tanévben a következő sorrend szerint ejti meg évzáró vizsgálatait: Junius 18-án délelőtt 8—12-ig I-ső osztályban; délután 3—6-ig IV-ik osztályban. — 19-én d. e. V; d. u. II. osztban. — 21-én d. e. III; d. u. I. osztban. — 22-én d. e. IV; d. u. V. osztban. — 23-án d. e. II; d. u. III. osztban. 24-én d. u. 5 órákor tornavizsga Kézimunkáinkat az intézet új helyiségében állítjuk ki. Az érdeklődő n. é. közönség s különösen a t. szülők becses látogatását kéri az igazgatóság.

A nyitrai sörgyár igazgatói állására vonatkozó minapi jóslatunk beteljesült. Juhász Sándor iparbanki és gázgyári igazgató, visszavette pályázatát, mert látta, hogy a politika és a zsidó-érdek másképpen akarják a sörgyár ügyeit vezetni, mint ő! — Az igazgatóság meg is választott egy aradi könyvvezetőt, állítólag azért, mert az olcsóbb! A régi közmondás szerint: olcsó húsnak hig a leve!

Városi közgyűlés. Faschler v. tanácsnok a szerdai közgyűlésen, mint elnök részvétellel emlékezett meg a Kostyál Pál polgármestert Budapesten a királyi várpalotában ért balesetről, s egyúttal most már örömmel jelentheti, hogy a beteg állapota egyre javul, s nem sokára körünkbe visszatér, s azért nem tartja szükségesnek, hogy a közgy. jogával éljen és helyettesről gondoskodjék, ami örvendetes tudomásul vétett. Napirend előtt Sztranzky képviselő nem tetzésének adott kifejezést, a főkapitány gyakori távolléte felett a város közgyűléseiről, a hol pedig igen gyakran történik hivatkozás személyére Juhász Sándor meg azt panasolta fel, hogy az új vasut, melynek jól esik a várostól kicsikart 50,000 frt, — már javában épül, anélkül, hogy a város erről értesítve lett volna — kölcsönös felvilágosítás után sorra kerültek a mult napirendről lemaradt tárgyak. Ezek között legfontosabb az új kövezet átvételéről szóló bizottsági jelentés. A vállalkozók kérelme, mely szerint a 3 évi jótállás, nem az átvétel napjától, hanem a tényleg befejezett aszfaltozás idejétől számítassék, nem fogadtatott el, s a vállalkozó jótállási kötelezettsége 1896. szeptember havától, mint átvételi időtől állapíttatik meg. A többi kövezési munkát illetőleg, ragaszkodik a város a szerződéshez és követeli, hogy a mi a felülvizsgálatnál rossznak találtatott kiszedessék és már most pótolassék jóval. A városi pénztár az esedékes részleteket több ízben nem volt képes folyósítani a vállalkozóknak, ezek az utalványt az iparbanknál értékesítették 7%-os kamattal, kéri ezen kamattal kifizetését is. A közgyűlés elutasítja a követelést és csak a rendes 5%-ot engedélyezi. A kövezési munkálatok ellenőrzését eszközölte Póka kir. főmérnöknek 200 frt, Lantos kir. mérnöknek 50 frt szavaztatik meg köszönet kíséretében. Ezen pontnál még Kubinyi E. szólalt fel a felsővárosi kövezet javítása érdekében. Miután ez már egy előbbi közgyűlésen elrendeltetett,

utasították a tanács, hogy a méltányos kérelmet mielőbb teljesítse. A bajnai méntelep áthelyezése ügyében, miután a marhavásárter alkalmas ugyan, de kicsi, határozatott, hogy a kiküldött bizottság kérelméhez képest, a szomszéd szántóföld megszerzéséig és a szükséges lépések a vételt illetőleg haladéktalanul megtéssenek. Egyben megbizatik a tanács, hogy új marhavásárter kijelölése iránt javaslatot tegyen. A vármegye jóváhagyó határozata a tűzoltó szertár és mászóház ügyében tudomásul vétett. Az orsz. erdészeti közgyűlés fogadtatására előirányzott 1200 frt költségből a vármegye 600 frtot vállal el, ami örvendetes tudomásul vétetik. (Külömben még kérdés, megtartatik-e Nyitrán az említett orsz. gyűlés, miután Edelsheim Gyulay L. meghívását visszavonta s egyéb nehezések is merültek fel.) Élénkebb vita keletkezett az úreghi ut átvételéről szóló pontnál. Egy régebbi közgyűlés elrendelte ezen utszakas kiépítését és pedig a legolcsóbban. Az utnak egyszerű egyengetése és kavicsolása, minden alépítmény nélkül 7000 frtra volt előirányozva. Már akkor emelkedtek hangok ezen céltalan és könnyelmű pazarlás ellen. A kavics meg novemberben kiszállított, az ut kiárkoltatott, de miután az átvétel nem tudai (?) kinek buzgósa következtében november helyett csak most történt, az őszszel szállított kupacok a feneketlen sártengerben felig elkallódtak, az árkok pedig beteltek; a vállalkozónak tehát jóformán előlrol kellett a munkát kezdenie. A vállalkozó ezt meg is tette, de a közgyűlés is okult, s miután belátta, hogy ilyen módon az ut fen nem tartható, s úgy az eddig kiadott összeg (8000 frt) valamint a projektált utkaparó alkalmazása célhoz nem vezet: Szmda K., Thuróczy K., Kubinyi E. és mások hozzászólása után határozatott, hogy a kihordott kavicsot szétjelerteni nem szabad, a tanács pedig utasított, terjesszen elő egy szakértői véleményvel is felszerelt javaslatot, miként lehetne az utat legcélszerűbben használható állapotba helyezni. Érdekes, hogy a vállalkozónak egy, még novemberben írásban benyújtott jelentésére több oldalról is hivatkozás történt, a melyben ő maga jelzi, hogy az ut ilyen módon csak olyan lesz, mint most, rossz és járhatlan; ezen jelentés azonban az iratokhoz csatolva nem volt, s arról az elnök tanácsnok mit sem tud. A város külső határában több helybeli kereskedő kérelmére építendő lőporraktárt, a tanács a Kálvária-domb Köröskény felé néző oldalára tervezi. Ez kifogásoltatott, s a tanács utasított, jelöljön ki alkalmasabb helyet, a kérelmezőkkel pedig előre kösse meg a szerződést, hogy az építési költség-összeg megfelelő kamata, bér címén biztosítva legyen. — Metzger Edének a szederfák beszállítása és kiültetésénél felmerült 124 frt 50 kiadása, úgyszintén Kostyál P. polgármesternek pozsonyi és budapesti költségeire a kért 110 frt megszavaztatott. — Felsner J. vámmentesítés iránti kérvénye elutasított. — A városi körkémence Rosenfeldnek adatott használatra 2601 frt évi bérösszegben, köteles lesz egyúttal az összes adónemeket fizetni.

Szólószeti előadás. Dr. Drucker Jenő a „Borászati Lapok” szerkesztője igen érdekes és tanulságos előadást tartott, a nyitramegyei gazdasági egyesület felhívása folytán Nyitrán folyó hó 10-én a permetező gépek bemutatása után. Felolvasását gazdasági rovatunkban közöljük. Jelen volt mintegy 100 szőlőtermelő. Az élvezetes előadásért Emődy József egyleti alelnök tolmácsolta a hallgatóság köszönetét. Az előadást megelőzőleg Bernhard Rezső, kir. szőlőszeti felügyelő, az újjaalakítás alatt lévő püspöki szőlőben a kiültetett ojtványokról magyarázta, az új szőlők helyes kezelésének módjait. Az előadást a zabori zárdában társas étkezés követte, melyen mintegy 60-an vettek részt, s mely a legkedélyesebb hangulatban a késő délutáni órákig tartott.

Peronospora permetező gépek bemutatása Nyitrán. A nyitramegyei gazdasági egyesület meghívása folytán 10 permetező gépgyáros mutatta be peronospora fecskendőjét Nyitrán f. hó 10-én a püspöki uradalmi szőlőben. Dacára annak, hogy a megelőző napon hatalmas felhőszakadás volt — tehát a kilátások a bemutatás sikerét illetőleg nem voltak kedvezők — mégis mintegy 100 szőlősgazda gyűlt össze a permetező gépek megtekintésére. Ez alkalommal azon örvendetes tapasztalatot szereztek a jelenlévők, hogy már Magyarországon is készülnek igen jó permetezők s rövid idő múlva nem igen lesz szükség évesen több százezer frtot küldeni a kül-

földre ilyen gépekért. Maranitsch Rajmár pécsi rézöntő „Villám” permetezője igen jó gyártmány, egyszerű szerkezetű, könnyen szétszedhető s a folyadékokat igen jól porlasztja. Ugyanez mondható Szigeti Sándor kecskeméti gyáros „Attila” permetezőjéről is. Ennek még az a nagy előnye is megvan, hogy egy csavar segélyével szétbontható. A Mauthner-féle „Diadal” permetező szintén nagyon jó eszköz s már is nagyon el van terjedve. A Schattola Ernő budapesti cég „Jupiter” permetezője nemcsak szerkezetének jóságával és sikeres használhatóságával, hanem olcsóságával is kitűnik. A Magyar mezőgazdák Szövetkezete által árusított Vermorel-féle „Eclair” permetező mint a legjobban elterjedt, mindenki által ismeretes s hogy mennyire jó, leginkább az bizonyítja, hogy a többi permetezők is nagyrészt ennek utánzatai. A Schwartz József és Tarsa budapesti cég „Candéo” féle pánaai permetezője szintén olcsósága és egyszerűsége által nyerte meg a szőlősgazdák tetszését s azzal, hogy a tulajdonképpeni permetező készülék bármely puttonyhoz használható. A Nechville-féle „Austria” permetezőről szintén csak jót mondhatni. Föltűnést keltett Brnek Arnold mérnök önműködő légnomású „Hercules” permetező készüléke, melynek munkája tökéletes, a működő szerkezet egyszerű s jóval olcsóbb mint a Siphonia. A Mayfarth-féle Siphonia is igen jól használható s elterjedését csakis a többi permetezőnél jóval magasabb ára akadályozza. A bemutatott gépek közül legerdekesebb volt az Országos Szőlőjtványtelep részv. társaság önműködő (L' Automatic) permetezője, ennek igen nagy előnye az, hogy a munkásnak permetezés közben semmi dolga nincs s egész figyelmét a cső irányítására fordíthatja. Másik szintén igen nagy előnye az, hogy a puttonyban a már előre elkészített s így vásárolt kénsavas aluminiumból, kénsavas rézből és ketted szénsavas natronból álló porkeverék tétetik, tehát az anyag elkészítése semmiféle ellenőrzést nem igényel. Jelenleg kissé drága ugyan a készülék, de egyszerű kezelhetőségénél fogva mindamellett jövője van. Általában a bemutatott permetezőkről csakis jót mondhatni.

Halálozás. Okányik Ferenc, nyugalmazott állami elemi tanító életének 52-ik évében június 5-én Szokolcán elhunyt. Beke poraira.

Vizsgálat az ujvári városházán. Folyó hó 8-ikán lázas izgatottsággal vártuk — irják lapunknak — a szigorú alispán, Markhot Gyula megerkezett Érsekújvárott, ki akkorra ígérte hivatalos látogatását, de bizony nem jött, ehelyett gondolt egyet és elküldé Pazsiczky Józsefet, hogy nézzen egy kissé körül a nyitramegyei kuruc városban, a ki szerencsésen meg is érkezett és dolgát jól végezve, visszautazott a központba, Nyitrára.

Emődy röpirata. Gróf Károlyi Sándor, Emődy Józsefnek „Mit tegyünk” című füzeté elterjesztése céljából a Gazdaszövetségnek Budapesten időző tagjait értekezletre hívta össze, mely értekezleten a nevezetesebb budapesti lapok képviselői is jelen voltak. Ezen értekezleten határozatba ment, hogy a tanulmány sok ezer példányban fog az országban terjesztetni s a legközelebbi kassai agrárgyűlésen — f. hó 19-én — fölolvassák tárgyat fogja képezni. A füzet minden *gyakorló mezőgazdára nézve*, ki az agrárvaláságból való kibontakozás útját ismerni akarja, nélkülözhetlen. Kapható a kiadónál: Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest Andrassy-ut 10. szám. vagy Huszár István könyvkereskedésében Nyitrán. Ára 80 kr.

A radosóci választás. Tegnap, június 12-én volt a már jelentőssé vált radosóci megyebizottsági tagválasztás. Nevezetesen mondjuk, mert az első választás még 1895-ben volt, s megválasztattak a többi közt lapunk két szerkesztője 244 szavazattal a liberálisok 28 szavazata ellenében. A vármegye eszének három esztendőre volt szüksége, míg megsemmisítette e választást. Tegnapra volt kitzve az új választás, s a főis-

pán — mert eddig még mindig ő — a választásaiért zsebünkbe 300 frttal jutalmazott dr. Rudnay Sándort küldte ki a megye központjából. Hogy mért volt éppen központi emberre szükség, ott a megye legtulsóbb szélében, nyilván csak abból magyarázható ki, hogy a vidéken nem akadt ember, még kormányparti sem, aki elég szolgálékkal bírt volna a választás olyan vezetésére, mint azt kívánták. — Az eredmény tehát olyan volt, a milyennek elkerülhetlen lennie kellett, de mégis nagy meglepetésünkre már délben kaptunk Radosócról egy Holicson déli 11 órakor feladott táviratot, mely ezt jelenti: „Hallatlan presszió következtében buktunk. Levélben többet.” — Ennél az a furcsa, hogy a választás aznap délután 4 óráig tart, és a *szavazás titkos*, s mégis már délelőtti 11 órakor jelentik a bukást. — Várjuk a levélbeli értesítést és közölni fogjuk t. olvasóinkkal. Főispánunktól elvárjuk, hogy ezen választás megerősítését nem fogja halasztani harmadik esztendőre, mint az előbbi.

Iskolai alapkötetétel Mocsonokon. Bende Imre nyitrai püspök úr ő maga négy év előtt éppen a mai napon, jun. 13-án, midőn először lépett egyházmegyéje területére, Mocsonokon feltette magában, hogy a községnek egy megfelelő iskolát épít s oda testvéreket hoz. A főpásztor óhaja most közel van a megvalósulásához, a mennyiben az iskola alapkötetetele ma, a bevonulás évfordulóján, jun. 13-án tartatik meg. Az alapkötet-ünnepély megtartására ő méltósága dr. Bobok József, nyitrai apát kanonokot küldte ki, kinek kíséretében Nyitráról többen rándulnak ki Mocsonokra.

Az érsekújvári kath. polg. leányiskola époly kellemes mint hasznos szórakozást rendezett növendékeinek a múlt kedden, mint ezt levelezőnk írja, kik a tanító-nővérek örködése mellett tavaszi mulatságkép Esztergomba rándultak, hol rájuk nézve egy valóban feledhetlenül kedves és tanulságos napot töltöttek. A kora reggeli órákban érkezvén Esztergomba első sorban is szent misét hallgattak a bazilikában, melyet a velük együtt utazó intézeti hitoktató mondott, melynek végeztével együttesen megszemlélték Esztergom nevezetességeit, megjárták a magyar Sion minden érdemes részét. Így bejutottak a sz. István kápolnába, látták a Bakács-féle gyönyörű kápolnát és szemlét tartottak a bazilika kincstárában, hol figyelmes kalauzok Pór Antal kanonok nyújtotta a kellő felvilágosításokat. A bazilikából távozva a város többi templomait és egyéb jelentős látnivalóit keresték fel; délután 2 órakor pedig propellerre ültek és kihajózártak az u. n. „Kovácsi-patak”-hoz, hol frissítőket vettek magukhoz a lányok és zene mellett szórakoztak, míg meg nem érkezett az öt órai vonat, melylyel aztán a vidám társaság visszatért Ujvárbá, a bárcsak rövid időre elhagyott ölelő szülői karok közé, egy szép nap boldog emlékeit zárva kicsike szíveikbe.

Változott vásárok. A kereskedelmi miniszterium megengedte, hogy Nyitra városában a f. é. szeptember hó 24. és 27-ik, valamint december hó 24. és 27-ik napjaira eső barom illetve kirakóvásárok ez évben kivételesen, és pedig a baromvásár f. é. szept. hó 17-ik és dec. hó 20-ik napjain; az országos kirakóvásár pedig f. é. szept. 20-ik és dec. hó 23-ik napján tartassanak meg.

A „dupla kréta.” Vág-Sellyén az utóbbi vásár alkalmával Braun Simon — erkölcsnemesítő italát mérte. A jegyző és írnoka megszomjazván egy pohár söröt hozattak Brauntól, mely azonban tantalusi szomjúságuk dacára sehogy sem ízlett nekik. Oda hívták a járási orvost, hogy ítélje meg, élvezhető-e az ital. Az orvos megihatónak találta s ezzel az ügynek vége lenne. De neszét vette ennek Braun s körülbelül következő tartalmú levelet írt a pozsonyi sörgyárosnak: „Őn nekem megromlott söröt küldött, a szolgabíró a múlt vásáron azt élvezhetlennek találta, a sörös hordókat lefoglalta s engem 25 frtra büntetett meg.” — Eből persze egy szó sem igaz. De a sörgyáros sem rest, elküldi emberét Tornóca a főbíróhoz, Braun

levelét előmutatván, kéri a lefoglalt sör kiadását s a büntetés megszüntetését, mert ő élvezhető söröt küldött Braunnak. A főbíró természetesen minderről semmit sem tud, de világos lett előtte Braun szándéka s azonnal intézkedett, hogy Brauntól az italmérés jog elvételék. Azt találja már most valaki kérdeznit, kicsoda hát ezen egyén, hogy érdemes róla ezeket feljegyezni? Ezen egyén 1. az első vágsellyei takarékpénztár pénztárosa; 2. a sellyei casino tagja, — melynek elnöke gróf Batthyány Zsigmond; 3. a sellyei liberalizmus oszlopos tagja, mely ilyen erkölcsök recipiálásával akarja boldogítani a hazát. Ne tessék kérem esodálkozni, ha a becsületes, jellemes magyar ember ilyenek hallatára így kiált fel: éljen Lueger! R. L.

Komlótermelés Privigyé vidékén. A nyitrai megyei gazdasági egyesület javaslatára a földművelésügyi miniszter kiküldte Cserháti Sándor akadémiai tanárt Privigyére és Nemet-Prónára a helyi viszonyok megtekintése végett komlótermelés céljából. Nevezett szakférfi f. hó 14-én este érkezik Privigyére és 15-én, kedden d. u. 2 1/2 órakor előadást tart a privigyéi városbázán a komlótermelés rentabilitásáról. Ezen nagy érdekű felolvasáshoz ez úton hívja meg a gazdaközöniséget a nyitrai megyei gazdasági egyesület.

Kórházak betegforgalma. A nyitrai kórház f. évi május havi betegforgalma: múlt havi maradvány 121, ujonnan felvéve 150, ezek közül gyógyult 127, meghalt 14, maradt 130 beteg. — *Érsekújvári kórházban* a múlt hóról maradt 31, ujonnan felvétellett 44, elbocsájtott 43, meghalt 3, maradt 29.

Akik még a halottól is félnek. A nyitrai megyei néppárt nagy alakjának Vaczulik Vince, holicai ügyvéd halála imponáns tüntetéssé fejlődött pünkösdi napján temetése alkalmából. A szelíd modoru, de gyöngyelelkű főszolgabíró most érezte, hogy milyen gyámoltalan a hatalom a nép szeretetének roppant súlyával szemben. — Vaczulik holttestét tudvalevőleg Holicra szállították, de Frideczky Béla főszolgabíró a hulla szállítást megtagadta, azon okból, hogy a belügyminiszter-től az engedély még nem érkezett. A gyógyintézet, hol Vaczulik meghalt, számos hullát szállít évenként Magyarországra, s a fenálló gyakorlat szerint az osztrák belügyminiszter csak értesíti a magyar belügyminisztert a szállításról, s ez aztán akadálytalanul történik. Nem úgy a néppárt halottjánál, hol borzasztó tüntetéstől tartott, azt híven, hogy a jámbor keresztény nép, holmi ordítózás által fog kegyeletének kifejezést adni. — A főszolgabíró hidegtelese ellen az elhunyt rokonai Latkóczy államtitkárnál kerestek orvosságot, de a távirat ezt nem találta otthon. S így történt, hogy a halott, ki még szerdán költözött el az elők sorából, csak szombaton este volt szállítható Holicra. A főszolgabíró ugyanis azon jellemzően lapidáris stílusban adott kifejezést érzelmeinek, hogy ha a halottat mégis elhozni, **nem engedni eltemetni, hanem elásatja.** Csak mikor egyik családbeli tag személyesen lement Bécsből Budapestre, s mikor a miniszter az alispán útján fülebe trombitálta a főszolgabírónak, hogy ilyen esetben nincs semmi akadály, engedte meg végre a temetést, pünkösdi vasárnapján, de a rokonok ama kívánságát, hogy délután 4 órakor temethessék el, mikor az elhunyt tisztelői is jöhetnek vasutal, már semmi áron sem engedte meg, hanem délután 2 órára tűzte ki. — Mindannak dacára, a nép messze vidékről roppant nagy számban jelent meg, nagy pártfogójának és volt néppárti képviselő-jelöltjének kegyeletes eltakarítására. Igazán meglepő volt a nép részvéte, mely kocsiszámra hordta össze a koszorúkat a mező virágaiból, úgy, hogy a halottnak más takarója nincsen sirjában, csak a nép szeretetének utolsó emlékei a koszorúk, s azokat sem bírták mind elhelyezni, mert különben a zárókőlap nem volt volna ráilleszthető a sirboltra. Pompás koszorúk érkeztek Nyitráról, Bécsből sőt még Berlinből is. Különösen szép volt a holicai kath. köré, melynek alapítója és elnöke volt a megboldogult, s Orczy báróné stb. A temetést Skarda József, sasvári apát végezte, s dacára annak, hogy ünnep volt, mintegy 15 lelkész volt jelen. Midőn egy nagyon távolról jött lelkészen esodálkoztak, hogy ünnepnap ilyen messziről eljöhett, ugy oldotta meg a rejtélyt, hogy minek maradjon otthon, *hiszen az egész községe apraja nagyja itt van.* A gyászbeszédet Buczkó János ra-

dosóci lelkész tartotta, ki tapintatos szavakkal, de bátran kidomborította a megboldogultnak keresztény népünk vezetésében szerzett hervadtatlan érdemeit. A mintegy 15—20 ezerüvi néptömeg mélyen megilletődve állott nagy halottja ravatalánál. Midőn elhangzott a nagyszabású beszéd, mely a hallgatót s a szónokot is elragadta, az emberek végig néztek a festői sokaságon, s megilletődve mondogatták magukban, hogy csak egy fejedelmet temetnek így. Nyugodjék békében!

Köszönetnyilvánítás. Bende Imre, nyitrai püspök úr ő méltósága, a Neszlusán dühöngött tüzvész által megrongált harangok és egyéb templomi beszerzésekhez 250 frttal kegykedett hozzájárulni, mely atyai gondoskodásért ez úton is hiveim nevében leghalásb köszönetet mondok. *Gasparez Ignác*, plebános.

Járványok Nyitra megyében. Legújabb értesülés szerint, a következő községekben lépett fel meggyékben a ragadós betegség: hokhurut: Apponyban, Pereszlényben és Bélien. Difteritisz: Pusztá-Bodokon, Lúki-Gergelyfalun és Nyitrán. Kanyaró: Nagy-Bodokon, Czabajon és Érsekújvárott.

Adomány. Keller János nagyszombati prépost-kanonok úr, mióta N.-Tapolcsányból eltávozott — pedig már 8 éve — évről-évre atyai szeretettel megemlékezik az egykori szeretett hveiről s tudván, hogy iskolájuk szegény, nem szünik azt évente nagyobb összegekkel nagylelkűen istápolni. Most is kaptunk tőle posta-utalványon 50 forintot, a mely kegyes adományáért ez úton is hálás köszönetet mond, Nagy-Tapolcsány, 1897. június 11-én, az iskolaszék.

Egy deákisasszony. Két héttel előlt egyik vidéki barátunk megírta, hogy bizonyos Wiener Hermin kiscucaj helyi postamesterő nem tudván ellenállani Eva anyántól örökölt kíváncsiságának, mások leveleibe is betekintett, a mely gyöngyösesé folytán ügye most a bíróság elé került. E napokban levelet kaptunk Beckórol „Wiener Hermin” aláírással, melyben a levelíró tiltakozik ama vád ellen, a mit különben senki sem állított, hogy „csak a zsidók kíváncsiak”, mert hogy elődjét szintén kíváncsiság miatt mozdították el, „aki — szoról-szóra idezünk — buzgó rom. kath. létére leveleket érdekből bontogatta”. — A kisasszony egy 50 kros levelbélyeget és egy krajcárt pengő pénzben tett zárt levelébe, s végül azzal fejezi be sorait: „Különben Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.” — A kisasszony Poet Edgart is összegabalyította Horatiussal, hogy sehogy sem bírjuk kibetűzni a celzást. S miután mi a bélyeget átadjuk a keresztény nőegyletnek, s számunkra netto csak egy krajcár marad, már egy krajcárért Horatius ellen annyit véteni tán még sem járja.

Autonomiai választások Bars megyében. Bars megyében is megindult a kath. autonomiai mozgalom. A világi képviselő személyében még nem történt megállapodás, csak annyi, hogy bars megyei legyen. (Azt tartjuk, hogy kath. szempontból ez az utolsó feltétel. Szerk.) Az egyházi férfiak megválasztásában nincs nézeteltérés, mert 3 egyh. képviselőnek egyedül Rajner Lajos esztg. apátkanonok, Prohászka Ottokár theologiai tanár és spiritualis és dr. Machovics Gyula tardo keddi plebános urak vannak kiszemelve. Különösen Prohászka Ottokár tanár úr mellett lelkes a hangulat.

Bor helyett málnalé. Ünnepi alkalmal történt, hogy egy fölötté szeretett és finom műveltségű püspök egyik plebánosnál számos vendéggel volt ebéden. A hazi úr nem maga kezeli a borait, hanem egyik szolgája. A püspök-jövetelre nagyban készült a plebános, s a többi között valami finom vörös bort szerzett, hogy azzal tiszteli meg püspökét. Ebéd alkalmával főlhozatta borokat s a vörösbors üvegéből csak a püspöknek volt szabad önteni, mert abból csak az az egy üvege volt. Öntenek a püspöknek, az megkóstolja s leteszi, nem szól semmit, ivott a másiktól. A vendégek vigaa voltak, de a püspök a vörös borhoz többé nem nyult. Plebánosnak ez feltűnt ugyan, de hát mit volt tennie, az okát nem tudakolhatta. A püspök távozása után kidevült a dolog. A pincében az üvegek között volt egy málnalé üveg is, s a szolga hamarjában azt felcserélte a vörösbors üveggel. A jó püspököt tehát bor helyett málnaléval traktálták, s a milyen nagy volt a plebános zavara, olyan nagyot kacagtak pechjén a vendégek, midőn nekik az esetet elpanaszolta. A legjobb a dologban, hogy ez valóban megtörtént, vagy 8 nap előtt s nem is messze Nyitrától.

A közönség köréből.

(E rovat alatt foglaltakért a beküldőt illeti a felelősség Szerk.)

Kőbányai sör kimérése.

Mínt hogy városunkban már egy év óta nyitrai és pilseni sörön kívül másnemű sör nem méretik, a közönség izlésének és a változatoságnak megfelelni akarván, szállodámban a kőbányai sörfőzde részvénytársaságnak az egész országban híres sörét hoztam kimérésre.

Nyitra, 1897. évi évi 11-én.

Braun Vilmos
szállodatulajdonos.

Közgazdaság.

A szőlőfelujtásról.

- Drucker Jenő dr. felolvasása. -

Mélyen tisztelt gyülekezet!

Megtisztelő hívásuknak engedve, edes örömmel jöttem e körbe, hogy szerény tehetésemhez képest egy morzsányival hozzájáruljak a szőlészeti tudományok népszerűsítéséhez. És nem tagadom, hogy bizonyos elfogultság veszt rajtam erőt, ha meggondolom, hogy országunk legtevékenyebb, legelőrehaladottabb vidéki gazdasági egyesületének körében tartás felolvasást, oly vidéken, melynek mezőgazdasági kultúrája a lehető legfejlettebb; s a *hová gazdáinkat tanulni szoktuk küldeni, én tanítani menjek.*

Nem is arrogálok magamnak e szerepet, s azért előre is igen jól tudom, hogy mindenki, aki tőlem új dolgokat vár, a csalódás ezetével fog e helyről távozni. De vannak *elők*, melyeket bár mindannyian igen jól ismerünk, mégis jó mentől többször, mentől hangosabban feleleveníteni, hogy azok nem csak az új, de a régi szőlőtermelők vérebe is menjenek át.

„Minden Demosthenesnél szebben beszél a tett”, mondja Petőfi, s per analogiam hozzátehetem én is, hogy „a legnagyobb ékesszólással megtartott felolvasásnál bizonyára többet ér — a gyakorlati gépbemutató”. Szaklap-szerkesztői minőségem mindazonáltal joggal támaszt felolvasásom iránti nagyobb igényeket. Pedig be kell valanom azt, hogy szaklapjainkkal úgy vagyunk, mint a fővárosi kereskedők legtebbike, a ki a legujabb, legdivatosabb, legizlésesebb portekáját a — kirakatba teszi. A mi kirakatunk a vasárnaponként megjelenő szám, a boltban — akarom mondani — a szerkesztői irodában található áru, legfeljebb más fazonja a kirakatba tett holminknak, — de semmiesetre sem — ujdonság.

De nem is ujdonság kell a magyar szőlőbirtokos osztálynak, hanem — *szület.* Törkig vagyunk már a meglepetésekkel. Tizenöt év alatt egyik baj a másik után zudult nyakunkra, kapkodunk mindenfelé, mint az a kinek a háza ég, és izgatottságában a legértéktelebb tárgyakat menti meg. Ma, midőn egy földalatti parányi rovar a régi hatalmas szőlőtermeléssel ügyszólván tabula rását csinált, és a baj országwide teljes nagyságában áttekinthető, — arról van szó, hogy miként egy újabb tatarjárás után, ismét termékeny nyé tegyük az országot.

A küzdelem leírásával, mely a filloxera ellen folyt, annak egyes mozzanatainak ismertetésével, bármily tanulságosak azok, s bármennyire meggyőződésem is az, hogy ezek tiszta áttekintése nélkül szőlészetiünk jövőjére nézve sem alkothatunk magunknak teljes képet — még sem akarom szíves hallgatóim türelmét igénybe venni. Csak azt engedjék meg, hogy rövid néhány szóval vonjam le konkluzióit a lefolyt küzdelemnek. A szőlőművelés lehetséges ezentúl is, akár régi mód szerint hazai fajtákkal ültetjük be szőlőnkét és *szénkénegezéssel* vagy *elárasztással* tartjuk fenn azt, akár pedig a megfelelő talajhoz kiválasztott megfelelő *alannyal* és *ójtással* telepítjük be újra hegyeinket. Mind a két módszer egyaránt biztos, egyaránt életképes, csak jól kell végrehajtani, és gondosan megválasztani a helyet és körülményeket, hogy hol alkalmazzuk az egyik eljárást és hol a másikat?

Mít remélhetünk a szénkénegezéstől?

Köztudomásu dolog, hogy a filloxera első riadalmára a francia tudományos akadémia egy millió frankot kitevő jutalmat tűzött ki egy oly biztos szer feltalálására, mely által a filloxera-

veszt meg lehetne szüntetni, és a szőlőművelést a régi mód szerint tovább folytatni.

Hogy így óriási pályadíj a legkülönbözőbb mesterségű és intelligenciájú embereket csalt a — feltalálások hálátlan mezejére, senkit meg nem lehet. Orvosok prakszistukat, ügyvédek klienturájukat, mérnökök, kereskedők, hivatalnokok irodáikat, iparosok, gyárosok üzleteiket hanyagolták el a nagy díj elnyerhetésének reménye által elvakítva, és világszerte megindult a kutatás egy biztos szer után. Filloxerairtó-szert nem ezret, de százezret is találtak a buzgó kutatók, de egy sem volt olyan jellegű, hogy az akadémia a díjat kiszolgáltathatta volna. A pályázat még ma is fenáll és bár azóta a szőlőtermelők milliója lett a különböző országokban a legérzékenyebben sújtva, és bár milliárdokra menő vagyon ment tönkre alig két évtized alatt, az emberi talákonyság ez alkalommal ügyszólván — *meddő* maradt.

Azt mondom ügyszólván, mert azért bizonyos alku révén, ma a közvetlen veszedelmen túl vagyunk, és azon kaszandrai jóslata egy magyar szőlésznek, hogy ötven év múlva Európában egy szőlőtőke sem lesz, már váll vonogatással melőzhető.

Ha az egész díjat az akadémia nem is adta ki, kétszáz ezer franknyi jutalomra azért a szénkénegezési eljárás feltalálóját érdemesítette. Ezen elég tekintélyes díjat egy nagy francia vasuti részvénytársaság nyerte el, melyet köznyelven P. L. M.-nek szoktak nevezni, mely rövidítése névének „chemin de fer de Paris à Lyon et à la Méditerranée.” Ezen vasuti vállalat főjévedelmi forrását a borsforgalom képezte, mert épen a legtevékenyebb borvidékeket: Burgundiát, Beaujolais-t, Ckampagnert, a „daltelt” Provence-t és végre a földközi tenger mellék megyéit szeli át, hol alig találni más kultúránövénymint szőlőt és olajfát.

Ezen társaság nagy költséggel laboratóriumot és kísérleti telepeket rendezett be, és legkitünőbb mérnökeit és kemikusokat bizott meg a rendszeres kísérletezéssel, melyeknek eredménye — a szénkénegezési eljárás volt.

Aból hogy a párisi akadémia a díjnak csak egy ötödere érdemesítette e feltalálást, ne következtessen senki azt, hogy a szénkénegezést még sem biztos szer, hanem, hogy a meglévő szőlőterületeknek alig egy ötöde olyan, melynek fentartására gyérintéssel számítani lehetne, amint hogy ezen arány a valóságban még sokkal csekélyebb. Franciaország szőlőinek alig egy tízedrészét szénkénegezik, ugyan úgy van Olasz és Spanyolországban, melyek szőlőterületeik nagysága tekintetében Franciaország után következnek, és alig egy ötvenedrészét a magyar szőlőknek, mert mint a legtöbb újítást, gazdáink a gyérintést is a lehető legnagyobb bizalmatlansággal fogadták.

Egyedül Norvégország szigorú katonai adminisztrációjával vette át a kötelező gyérintési és hivatalból eszközölt irtási eljárást. A Rajna és Mosel vidékén évről-évre tavasszal végig nézik az inficiált vidékek *összes szőlőtőkét* és ahol csak szőlőtetőre akadtak, ott nemcsak az illető parcellát, hanem kilométernyi távolban az összes tőkéket hivatalosan kiirtották kellő anyagi kárpótlás mellett. Ily módon sikerül is nekik az, amit egy nemzet sem képes produkálni, hogy a filloxera-veszt mintegy csirájában elfojtják és Németországban alig egy-két ezer hold szőlő lett eddig kivette, s így az állam által fizetett kárpótlás csak egy tört részét képezi azon veszteségnek, melyet e szomszéd államok szenvedtek a filloxera-veszt következtében.

A szénkénegezési eljárás nem alkalmazható mindenütt. Tudjuk, hogy *igen porlékony*, vagy *kövecses* talajban azért, mert hamar elpárolog, *nagygyon kötött*, *vályogszerű*, avagy *márgás* talajban azért, mert nem képes azt tökéletesen átjárni, nem válik be. A szénkénegezés hatása épen abban áll, hogy illekonysága folytán tökéletesen szaturálja a fecskendezés helyét és abban minden állati életet lehetetlenné tesz, tehát nem csak a filloxerát öli ki, hanem a pajort is, a hangyát is és minden csúszó-mászót, mely azon a földterületen belül tartózkodik. Neki teljesen megfelelő talajban állandó hatása két-három hónapra tehető. Tapasztalatból mondhatom, hogy döntések alkalmával a szénkénegezett helyeken még néhány hét múlva is, oly penetrans fojtó szag ömlött ki, hogy a napszámosok munkájukat csak folytonos megszakítással voltak képesek végezni.

Igen természetes, hogy *nedves helyek*, réti földek, melyekben a talajvíz igen magasan áll, gyérintési eljárásra szintén meg nem felelők, ami abban leli magyarázatát, hogy a víz nagy hajlandósággal bír a gázok elnyelésére s így a szénkéneget is mohón magába szedi, és a víz leszállása

alkalmával azt oly rétegekbe viszi magával, melyekben a filloxera már kárt nem tehet. Ugyanazon oknál fogva sem tanácsos a szénkénegezést még megfelelő talajban is olyankor végezni, midőn a föld nyirkos.

Régi kiirtott szőlők helyét kell-e ültetés előtt szénkénegezni? Ezen kérdés, mely a tél folyamán a szaklapokban élénk vita tárgyát képezte, teljesen tisztázva ma sincsen. Németországban, hol az irtási eljárás van behozva, a tőkek és gyökök kiszedése után a földet erősen szénkénegezik és csak azután hagyják néhány évig parlagon, vagy használatuk más ültetmény alá. Nálunk pedig azon vélemény az uralkodó, hogy a rigolozást kell szénkénegezéssel egybekötöni, hogy az új (európai) vessző filloxeramentes földbe kerüljön. Sokan pedig az előzetes gyérintés mellőzésével ajánlatosnak tartják az új ültetéseket főleg az első években szénkénegezéssel kezelni, mert nézetük szerint a fiatal tőkek gyenge gyökérzete legkevésbé képes a szőlőtetőnek ellentállani.

Meg kell vallanom, hogy nekem e dolog felől eltérő véleményem van. Tapasztalatom szerint a filloxera azon szőlőből, melyet egyszer tönkre tett, okvetlenül elköltözik, mert az csak az egészséges tőkék nedvűs gyökérzeténél, s így filloxera által teljesen elpusztított szőlőkben a szőlőtetőt magát már fel sem találhatjuk. Állításom igazságát bizonyítja az is, hogy parlagon heverő (ki nem irtott) szőlőkben néhány év múlva egyes tőkék, melyekből az élet teljesen ki nem vesztett, ismét magukhoz térnek, sőt ismerék szőlőket, melyeket 5—6 év múlva tulajdonosaik rendes művelésre (újabb ültetés nélkül) érdemesnek találtak. *Itt tehát már filloxera nem volt.*

Igen természetes, hogy ezen egyes tőkéknek, vagy szőlőterületeknek semmi jövőjük nincs. Mert eltekintve attól, hogy gyökérzetük annyira meggyengült, hogy hosszabb életre úgy sem számíthatnak, biztosra vehető, hogy a filloxera egy-két év múlva ismét visszatér, hogy másodsor és végleg tönkregygye a felocsodott tőkeket.

Indokoltnak tehát parlagon heverő szőlőknel az előzetes szénkénegezést egyáltalán nem tartom. *De annál fontosabbnak ott, ahol ügyszólván még csak pusztuló szőlőket forgattatunk meg és ültetünk be újra*, mert ott a filloxera még jelen van és bizonyára kapva kap a fiatal tőkéken.

(Vége köv.)

***** CSARNOK. *****

A tavasz Német-Prónán és vidékén.

Elragadó szin pompában ékeskedik tavasszal a természet. A legszebb évszak öröme hangol minden földi lényt. A szabadba, a zöldbe vágyik minden, mert csak ott találja meg azt, a minek hiányát oly sokáig kellett éreznie. Nincs emberi ajk, mely ekkor a természet szépségét ne magasztalná, a Teremtő csodás alkotásait ne dicsőítené.

A szólás-mondás a természetet a husvét és pünkösd közötti időben tartja legszebbnek:

„Tzbeschn Usten unt Pfingstn
Ést da Bejet am schénstn“.
(Husvét táján, pünkösd körül
Erdő, mező be gyönyörű!)

Valóban ilyenkor a legszebb! Amint megnyílik a tavasz, új élet kezdődik mindenütt. Megélnékül hegy-völgy, megnepesedik erdő, mező.

A tavasz hírnöke, a vándormadár Gyümölcsoltó Boldogasszony táján érkezik:

„Tzu Maria Verkündigung
Khuma da Wege oet unt jung“.
(Gyümölcsoltó napra már
Megérkezik a madár).

hogy gyönyörű énekével felvidítsa a gondteljes szántóvető, a mezőn fáradozó munkás komoly arcát s feledtesse vele a nap keserves óráit.

Lassankint kizöldül a talaj s akármilyen legyen az időjárás, „sz. György napján (apr. 24.) a fű többé nem marad a földben, még ha kalapácsal vernék is bele”. Ha a gazda látja a szépen fejlődő őszi vetést, örömmel telik el lelke s vérmes reményeket kezd táplálni, főleg akkor, ha György napjára a vetés oly nagy, hogy a varjú elbújhatik benne, mert akkor, az őskőtől örökség-

kép maradt néphit szerint, jó aratásra van kilátás.

A fa is rügyezni kezd, majd virággal telik meg és illatával elárasztja a mindenséget. A gazda éber figyelemmel kíséri a gyümölcsfa rügyezését, virágzását s kíváncsian lesi, beteljesedik-e, a mit a néphit tart, ha a gazda az éjfeli mise után, — vagy a gazdasszony Karácsony bójtjén kalácsütés alkalmával, dagasztás után, mielőtt megmosná kezét, — a kertbe megy és szalmakötéllel megkötözi a fákát, vagy ha nagycsütörtökön, midőn Gloriakor megszólal a harang, a gazda megrázza a fákát, bő gyümölcsöt teremnek?

A nap az égbolton mindig nagyobb és nagyobb ivet ír le s napról napra melegebb sugaraival eloszlítja a tél havát és jegét s csakhamar felszarítja a nedves földet. A nap ereje oly nagy, hogy „tavasszal előbb szarad ki egy sajtár víz, mint őszszel egy kanálnyi“.

Azonban a meleg nem mindig állandó. A tavasz szeszélyes szokott lenni. Tavasz, riaszt! A néphit szerint, ha március meleg, akkor április hideg. Ha márciusban a juhok vígan ugrádoznak a mezőn, akkor április visszakergeti őket az akolba:

„Benn am Mäetzn
Da Láme Schäetzn,
Treibt sa da Apreje
Bede a da Steje“.
(Ha március táján
Szökéssel a bárány,
Áprilisban akkor
Elzárja az akol.)

A tavasz néha még májusban is nagyon szeszélyes játékokat űz. A nagyon meleg napokra egyszerre zord idő, sőt fagy is következik, ártalmára, kárára az egész természetnek, szomorúságára az emberiségnek. Erre céloz ama mondás:

„Da Stänze schlät da Ness ró!“
(Szaniszló (máj. 7.) leveri a diót.)

Hát a fagyos szentektől nem tart minden gazda? Azonban, ha elmúlik Orbán napja (máj. 25.), a gazda már nem fél a fagytól, mert Orbán végleg elűzi a hideget: „Da Uabe kraicht vu da Heje ró!“ (Orbán leszáll a kuckóról.)

A szántás-vetés, ültetés kora tavasztól folyik mindenütt. Czachon nem mennek azon a napon először mezei munkát végezni, melyre Aprószentek napja esett.

A vetésnél épügy, mint az ültetésnél a szólas-mondás, néphit és a régi szokás az irányadó. Krumplit ritkán ültet valaki áprilisban, mert a krumpli azt mondja:

„Zetz mé am Apreje,
Khum é, benn é beje!“
(Ha áprilisban ültetgötsz,
Jövök, mikor kedvem lesz!)

Május a krumpli-ültetés hónapja, mert

„Zetz mé am Mai,
Khum é glai!“
(Ha májusban raktok,
Azonnal kihajtok!)

A babot Zsófia napján (máj. 15.) ültetik, mert csak ennek lesz sok hüvelye, szokták mondani. Azonban, ha ujhöld esik e napra, elhalasztják az ültetést egy-két napra, mert különben a babnak sok üres virágja és kevés hüvelye lenne. *Gajdelen* keresztjáró napokon ültetik a babot, még pedig dél felé, mert azt tartják, ha 10 órakor ültetik, minden szárnak 10 hüvelye lesz; ha 11-kor, akkor 11 stb. Legjobb délben ültetni, mondják, mert akkor lesz legtöbb hüvelye.

„A zöldsémgagot is legjobb keresztjáró napokon, mikor haljegy van, délben elvetni, mert akkor nagyra nő és sima lesz a zöldség“.

„A palántákat is e napokon délben kell elültetni, mert csak ezekből lesz nagy fejeskáposzta és a fejek úgy henteregnek a káposztaföldön, mint a malacok a pocsoltyában“.

A tavaszi szántás-vetés Medárd napján (jún. 8.) ér véget:

„Tzu Medardus
Ést s Zebréng zadarmus!“
(Szent Medárdus napra
A vetést hagyd abba!)

Délig még vethet, a ki elkésett vele, de azontúl már hasztalan.

Vége felé jár már ilyenkor a tavasz s közeledik a nyár, azon évszak, mely megérleli azt, a mit a tavasz létrehozott.

Richter M. István.

Azonnal való belépésre

ajánkozik

egy gyermektelen nős kertész,

ki a **kertészetet összes ágaiban** érti és gyakorlott **méhészetben** is.

Ovosák József
Nyitra, Gyürky-utca 10. sz.

Van szerencsém a n. é. közönség becses figyelmébe ajánlani, hogy mindennemű

zongora-javítást,

ugyszintén

hangolást

ugy helyben, mint vidéken, jutányos árak mellett elfogadok.

Tisztelettel

Pokorny Vencel, zongora-készítő

Nyitra, Ápolda-utca 10. sz.

az Artmann-féle zene-intézet mellett.

Van szerencsém a t. c. szülők tudomására hozni, hogy

Erdélyi Lipót úr közreműködésével
folyó évi július hó első felében

kereskedelmi
tanfolyamot

nyitok. (Egyszerű és kettős könyvvitel, keresk. számtan, szépírás, magyar és német levelezés és irodai munkák.)

Bővebb felvilágosításokkal készséggel szolgálok és **bejelentéseket má tól kezdve** elfogadok.

Nyitrán, 1897. évi június hó 12-én.

Stern Mór,

főkönyvelő

(Gyürky-utca 11.)

2-szeres és 3-szoros termések

csakis mesterségesen szárított

mütrágyával

érhetők el

Hungária mütrágya, kénsav és vegyi ipar
részvénytársaság **Budapesten.**

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.